

بررسی اثر دفعات مصرف پتاسیم بر شاخص های تولید 10 رقم گندم در

شرایط شور

زهرا مولائی

کارشناسی/ارشد، مهندسی کشاورزی زراعت و اصلاح نباتات، دانشگاه پیام نور کرج.

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی اثر دفعات مصرف پتاسیم بر شاخص های تولید 10 رقم گندم در شرایط شور می باشد. پژوهش به صورت یک طرح آزمایشی در قالب اسپلیت پلات فاکتوریل بر پایه طرح بلوک کامل تصادفی با سه تکرار در مزارع شهرستان لامرد در جنوب استان فارس انجام شد. عامل های آزمایش شامل 10 رقم گندم (مهرگان، چمران 2، بهرنگ، آفتاب، چمران، افلاک، افق، شبرنگ، سیروان و $m-90-16$)، 3 تیمار کود سولفات پتاسیم ($k0$ شاهد، $k1$ یکبار استفاده از کود پتاسیم به صورت محلول پاشی به میزان 2 در هزار و $k2$ دوبار استفاده از کود پتاسیم به صورت محلول پاشی به میزان 2 در هزار از منبع کودی) و 2 محیط تنش (عدم تنش شوری (0) و تنش شوری (100)) بود. پس از تجزیه و تحلیل داده ها نتایج نشان داد که بین دفعات مصرف پتاسیم بر شاخص های تولید 10 رقم گندم در شرایط شور رابطه معناداری وجود دارد همچنین مصرف کودهای پتاسیم باعث بهبود رشد رویشی و افزایش عملکرد و اجرای عملکرد گندم گردید که در این خصوص، مصرف سولفات پتاسیم در مناطق با تنش شوری از اهمیت بیشتری برخوردار بود. محلول پاشی کود سولفات پتاسیم باعث افزایش قابل توجه عملکرد اقتصادی گندم گردید. بنابراین، دو بار محلولپاشی سولفات پتاسیم در مرحله رشدی ساقه دهی و خوشه دهی، برای تولید حداکثر عملکرد اقتصادی گندم قابل توصیه است.

واژگان کلیدی: گندم، شوری، پتاسیم

مقدمه

گندم از خانواده غلات (*Poaceae*) و از جنس (*Triticum*)، یکی از قدیمی ترین و پر ارزش ترین گیاهان روی زمین است. گندم یکی از محصولات راهبردی کشور بوده و حدود 45 درصد کالری مورد نیاز جامعه را تشکیل می دهد و مصرف سرانه آن بالغ بر 200 کیلوگرم در سال می باشد. از بین گونه های متفاوت گندم دو گونه *Triticum aestivum* و *Triticum turgidum* Var. durum به ترتیب 85 و 15 درصد سطح زیر کشت این گیاه در دنیا را به خود اختصاص داده اند. (نظامی، 1386). گندم به عنوان یکی از مهمترین محصولات کشاورزی و تأمین کننده بیشترین نیاز غذایی انسان ها در کشورهای مختلف جهان است. این گیاه در بین تمام گیاهان زراعی بیشترین سطح زیر کشت را در جهان به خود اختصاص داده، بطوریکه تقریباً یک ششم از کل زمین های زراعی جهان زیر کشت این محصول می باشد (کافی و همکاران، 1384). سازمان خواروبار جهانی و کشاورزی گزارش داده است که سالانه حدود 85 میلیون تن پروتئین مصرف می شود که حدود نصف آن یعنی 40 میلیون تن از غلات (به خصوص گندم) تأمین می شود (Fao, 2007). گندم در بسیاری از کشورهای دنیا، در مناطق خشک و نیمه خشک کشت می شود (حیدری و همکاران، 1384). از طرفی در مناطق خشک و نیمه خشک به علت کمبود آب، گرمای محیط و خشکی، عملکرد دانه گندم کاهش می یابد (رادمهر، 1376). از خصوصیات بارز این مناطق وجود انواع تنشها از جمله تنش شوری و خشکی است که میتواند رشد و گسترش گیاهان را تحت تأثیر قرار داده و در نهایت سبب کاهش عملکرد آنها گردد. گندم جزء گیاهان نیمه متحمل به انواع تنشها از جمله تنش شوری بوده و معمولاً در مناطقی که دارای شرایط نامساعدی از نظر کیفیت آب و خاک هستند نیز میتواند رشد کرده و از عملکرد نسبتاً خوبی برخوردار باشد (فیضی، 1381).

اراضی شور دنیا و ایران در اثر فعالیت های بی رویه کشاورزی پیوسته در حال گسترش هستند (Haghnia, 2004). بنابراین تولید بالقوه محصولات کشاورزی در این شرایط امکان پذیر نمی شود. برای مقابله با این مشکل شناسایی و انتخاب ارقام متحمل بسیار ضروری بنظر می رسد (Hall, 2001). تنش شوری تنها بر یک مرحله رشدی گیاه تأثیر سوء نمی گذارد بلکه با توجه به شدت تنش، نوع تنش، میزان مقاومت گیاه، مراحل مختلف رشدی و نوع بافت و اندام گیاهی (سیر تکاملی) متفاوت می باشد (Mass et al., 1997). مهمترین تأثیر شوری روی محصولات